

СУМКА БРЫКЕТАЎ ДЛЯ ДАЧНІКА

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

А галоўнае, да 80 % гэтай сыравіны пастаўляецца на нашы цэментныя заводы. Мадэрнізацыя «Сяргеўіцкага» закранула жыхароў пасёлка на бытавым узроўні — упершыню за апошнія 20 гадоў тут адзначаецца павышэнне ў два разы нараджальнасці дзяцей. Гэта шмат аб чым сведчыць.

Купляе і Швецыя

Арганізацыі тарфяной галіны, якія ўваходзяць у сістэму Мінэнерга, штогод здабываюць каля 2,5 млн тон карыснага выкапня. Ён ідзе не толькі ў печкі, але і выкарыстоўваецца ў сельскай гаспадарцы.

— Каля 1 млн тон паліўнага торфу выкарыстоўваецца ўнутры краіны, што дазваляе замясціць каля 450 млн кубічных метраў прыроднага газу на суму каля 65 млн долараў, — прыводзіць лічбы генеральны дырэктар «Белпалівагаза» Аляксей КУШНАРЭНКА. — Але вось што цікава: вось ужо 15 гадоў торфабрыкеты з нашай краіны адпраўляюцца ў Швецыю на мясцовую электрастанцыю. Трэба адзначыць, што Беларусь па аб'ёмах здабычы торфу займае пятае месца пасля Фінляндыі, Ірландыі, Швецыі і Германіі.

Чаму ж тады тыя шведы купляюць яго ў нас? А справа ў тым, што ў 2013 годзе Еўрасаюз прыняў пастанову, у якой вызначыў, што торф з'яўляецца неаднаўляльным рэсурсам. Аднак у еўрапейскіх краінах яшчэ адкрыты радовішчы, якія там дапрацоўваюць, а астатняе дабіраюць у нас. Імпартуюць наш торф у Фінляндыі, Літва купляе для насельніцтва, для электрастанцый выкарыстоўвае Польшча і невялікімі аб'ёмамі набывае Латвія. Сёлета галіна экспартавала 106 тысяч тон тарфяных брыкетаў і суму 5,7 млн долараў.

Для ўрадлівасці глебы

Рэшткі расліннасці з балот пры адсутнасці кіслароду і высокай вільготнасці ўтвараюць торф. Ён бывае трох тыпаў: нізінны, пераходны і вярховы. У вярховым шмат арганічных рэчываў, але мала пажыўных кампанентаў. Яго выкарыстоўваюць у якасці подсілку для жывёлы. Ён паглынае ў дзесяць разоў больш вільгаці, чым вады, і перашкаджае размнажэнню патагеннай мікрафлары.

У нізінным торфе, які ўтвараецца ў больш нізкіх месцах, пад дзеяннем грунтавых водаў назапашваецца шмат пажыўных рэчываў. Добра расклаўшыся, ён атрымлівае цёмнае адценне і змяшчае шмат перагною — выдатнага сродку для падтрымання высокай урадлівасці глебы і захавання яе структуры. З торфу ў спалучэнні з гноем робяць кампост, які дазваляе зніжаць страты азоту.

Тарфяное ўгнаенне ў спалучэнні з іншымі дадаткамі актыўна раскупляецца дачнікамі ў вясновы сезон. А, напрыклад, «Мінскзелянбуд», ствараючы прыгожыя клумбы з кветкамі па ўсёй ста-

ліцы, выкарыстоўвае нізінны торф, які пастаўляецца з Пухавіцкага раёна.

Тут будзе рай для рыбакоў

Каля пасёлка Праўдзінск размешчана Гала-Кавалёўскае радовішча, агульныя запасы якога ацэньваюцца ў 5,4 млн тон. «Пасля пачатку распрацоўкі гэтага радовішча здабыта каля 1,3 млн тон — 130 тысяч штогод. Да наступнага года плануем павялічыць здабычу да 200 тысяч тон. Астатнія запасы дазваляюць забяспечыць прадпрыемства сыравінай на наступныя 25 гадоў», — расказвае дырэктар торфабрыкетнага завода «Сяргеўіцкае» Вітольд ВАРАНО.

Акрамя Гала-Кавалёўскага, сыравінную базу складаюць і іншыя радовішчы, размешчаныя ў радыусе 30 кіламетраў ад торфабрыкетнага завода. Іх запасы ацэньваюцца ў 12 млн тон, а значыць, сыравіны хопіць больш чым на 70 гадоў. Нізінныя выпрацаваныя радовішчы затапляюць, на іншых высаджваюць лес, дзякуючы чаму прырода аднаўляе праз пэўны час флору і фаўну. Напрыклад, на адным з мясцовых азёраў, па словах дырэктара, вельмі шмат рыбы.

Новыя азёры зарыбляюцца натуральным чынам літаральна за некалькі гадоў. Справа ў тым, што рыба такая тарфяная «каша» на дне вадаёмаў вельмі даспадобы. Цяпер у вадасховішчах гэтай сістэмы «жыруюць» карась, карп, акунь, амур, лінь і шчупак. І рыба расце тут значна хутчэй, чым у іншых месцах.

Калі надвор'е камандзір

Да сярэдзіны мінулага стагоддзя торф здабывалі экскаватарамі. Але ўжо даўно ўжываецца фрэзерная тэхналогія. Цяпер здабыча яго амаль што нагадвае ўборку ўраджаю. Работа на тарфяных палях ажыццяўляецца выключна па сезонным графіку — з мая да верасня. Добрае надвор'е тут нават важнейшае, чым у сельскай гаспадарцы. Мясцовым спецыялістам хацелася б, каб сонца заўсёды было ў зеніце і магло аператыўна зніжаць вільготнасць верхняга пласта торфу на паллях з 80 % да 40 %.

Начальнік участка здабычы торфу Яўген ОРДА тлумачыць, што вытворчы

працэс па зборцы карыснага выкапня досыць складаны. Спачатку верхні пласт торфу на мясцовасці здрабняюць прычапнымі агрэгатамі трактароў у крошку да глыбіні 10—20 мм, затым даюць час падсушыцца, а праз 2-4 гадзіны надыходзіць чарга варушэння. Спецыяльныя лапаткі пераварочваюць торф, даючы магчымасць высахнуць. Добрае надвор'е скарачае час сушкі, а значыць, паскарае ўборку. Затым падсушаны торф фармуюць у тры валкі вышынёй да 14 см. Уборачныя машыны падграбуюць яго і каўшом збіраюць у бункер.

Здабытае звозіцца ў штабелі. Там спецыяльная машына маленькімі лопасцамі падымае выгрузаны торф, фарміруючы васьміметровую гару. Востры вугал яе дазваляе найлепшым чынам захаваць торф доўгі час ад ападкаў. Глыбіня торфавых адкладанняў складае ад 2,5 да 8 метраў, таму за сезон адбываецца некалькі цыклаў нарыхтоўкі.

Далей торф паступае на сушылькі — гэта велізарныя цыліндры, якія круцяцца. Пасля прасушкі адпраўляецца ў брыкетны прэс. Доўгі, тонкі жолаб, куды пад ціскам падаюць торф, прыводзіць на склад. Там маса ламаецца на кавалачкі пад уласнай вагой, ператвараючыся ў брыкет. Яны збіраюцца ў бункеры, пад якія пад'язджаюць аўтамабілі для загрузкі.

Оптам танней

Актыўная газіфікацыя вёсак і пасёлкаў прыводзіць да таго, што насельніцтва ўсё радзей купляе торф для ацяплення. Індывідуальныя газавыя катлы значна камфортнейшыя і больш экалагічныя. Торфаздабытчыкі вырашылі прынесці невялікія порцыі гэтага паліва непасрэдна... у крамы. У якасці эксперымента ў асобных краях каля выезду з Мінска будзе прапанова кардонны «дыпламат» вагой пяць і сем кілаграмаў. Як паказала практыка, дачнікі ў сезон ахотна купляюць звычайныя дровы маленькімі партыямі. Брыкет жа значна даўжэй гарыць, і цеплаадача ў яго большая.

На такі тавар сёння спецыяльная цана. Пяць кіло торфу прапануюць за рубель 25 капеек, а 7 кг — рубель 60 капеек. Дарэчы, тут жа ёсць партыі і большыя. Аптовая цана мяшка вагой 425 кг роўная ўсяго 38 рублям. У гэтым выпадку кілаграм торфу абыдзецца ўсяго ў дзевяць капеек! Мяшкі, праўда, трэба, самастойна вывезці з завода.

Сёння ў торфу з'явіліся перспектывы і ў іншых галінах. Напрыклад, нядаўна беларускія навукоўцы з Інстытута прыродакарыстання арганізавалі праект па вытворчасці на аснове торфу актыываванага вугалю. **Першапачатковую партыю 100 тон гэтых таблетаў збіраюцца вырабіць да 2021 года.** А на «Белпалівагазе» цяпер актыўна шукаюць новыя рынкі збыту для брыкетаў. На іх аснове можна будзе вырабляць лячэбныя гразі, лячэбныя вуглі, лекі і грануляваныя дабаўкі.

Сяргей КУРКАЧ.

Думкі з нагоды

А Я ЛЮБЛЮ ВАЕННАГА

Шум вакол закона «аб адтэрміноўках» усё больш бянэжыць

Апошнім часам нека мода зрабілася іранізаваць з армейскай службы і практыкавацца ў негатыве наконт яе. Ох, як перапалохаліся каментатары ў інтэрнэце з нагоды прынятага дакумента! Тут ужо і доказы, што не застанеца вучоных у краіне, і скаргі на «загубленыя» гады жыцця, і гісторыі кшталту «ў чорным-чорным горадзе...» Ці варта справа выедзенага яйка? Чалавеку, звязанаму з арміяй і асабіста (як жонка прафесійнага ваеннага), і па рабоце (з прычыны журналісцкай працы), крыўдна і дзіўна гэта чытаць.

Не раз даводзілася бываць на прысягах, размаўляць з хлопцамі і бацькамі, наведваць месцы нясення службы. З поўнай адказнасцю скажу: многім вясковым хлопцам армія — за шчасце. Нездарма шмат хто ўжо пасля курса маладога бойца пачынае падумаць пра кантракт: тут табе і форма, і жыллё, і водпуск доўгі...

Ну а якім сталічным «мажорам», мабыць, і сапраўды ў казарму ісці нязручна. Там пыл у вочы не пусціш, у кальню не схавашся. Там толькі ты і рэальнасць: жывыя людзі, з якімі трэба нека ўзаемадзейнічаць, задачы, якія трэба выконваць. Канешне, гэта патрабуе намаганняў. І хтосьці з гэтымі намаганнямі сустракаецца тварам у твар — а хтосьці збягае ў магістратуру. А што да фізічнай падрыхтоўкі, сапраўды, калі нічога цяжэй за камп'ютарную мыш ці гамбургер у руках не трымаў, дык і аўтамат нялёгка здасца.

У Беларусі да любой воінскай часці максімум за шэсць гадзін можна дабрацца — дык матчыны катлеты астыць не паспеюць. А мой бацька служыў на Кольскім паўвостраве, пад паўночным ззяннем. Прытым што сям'я тады жыла ў Казахстане. З таго часу ў таты засталася шмат цікавых гісторый і ўменне есці марожаную рыбу. І мяне навучыў. Маці, праўда, смяецца і адмаўляецца. Наша рыба на сапраўдную страганіну, вядома, не цягне, але смак поўнаму адчуваецца.

Тама, трагедыі здараюцца. І кожнаму баліць разам з маці, сын якой пацярпеў падчас тэрміновай службы... Але не значыць жа гэта, што калі сусед у лесе нагу зламаў, больш у лес хадзіць нельга? Калі на рабоце камусьці стала дрэнна з сэрцам — работу кінучы? Нарэшце, параўнайце колькасць няшчасных выпадкаў у арміі ў нас і ў суседзяў — даныя ў адкрытым доступе.

У сучасных часцях тэлефоны ў кожнага салдата пры сабе, на тумбачках фотакарткі, псіхолагі працуюць, нават відэаназіранне дзейнічае. Казарма — дык я ў дзіцінстве ў летнім лагеры ў падобных умовах жыла. Калі нядаўна пабачыла порцыю салдацкай ежы, дык ажло ўдакладніла — гэта толькі на абед?! Мне б тых талерак на два дні хапіла. А смачна... Кажу: «Кормяць вас проста як дома».

«Не. Смачней», — удакладняюць хлопцы. Матулі, што чуюць, нават не крыўдзяцца — усміхаюцца. І мне становіцца нека крыўдна, што дзяўчат не вучаць, напрыклад, страляць. Я што, паразітка нейкая — сесці на шыю, маўляў, абараняйце мяне? Не, у Ізраіль не хачу, але і што ўмееш, за плячыма не насіць. І страляць люблю, і аўтамат разбіраць-збіраць.

Толькі днямі прачытала ў тым жа інтэрнэце, як праграмісты скардзяцца, што навыві страцяць падчас тэрміновай службы. Ніхто пра варыянты не кажа (ІТ-рота, ваенная кафедра), толькі пра крыўду. А калі, крыў божа, на радзіму скінуць бомбу, дык ужо нічога не трэба будзе праграмаваць. Ды нават у плячыма час — калі калонію не будзе каму ахоўваць, так што яе «населнікі»-злачынцы разбягуцца, ці на масавых мерапрыемствах парадак ніхто не падтрымае — хто першы пачне скардзіцца?

Асабіста для мяне гэта — натуральнае дзедзірцтва. Самае абуральнае, што баяцца (іншага слова не магу падбраць) здаровыя, моцныя хлопцы. Ніхто ж не прызывае хворых, адзіных карміцеляў, бацькоў двух дзетак і гэтак далей. Дарэчы, здаецца, што маладыя людзі цяпер палічаць за лепшае пазмагацца з дэмаграфічным крызісам, абы ў армію не ісці.

...Здаваць на крапавы берэт ніхто нікога не прымушае. Але ж лямонт такі стаіць, нібыта ў дарэвалюцыйнай Расіі на чвэрць стагоддзя службы збіраюць. Дык гэта, прабачце, мужчыны ці, як Бёрджэс сказаў бы, «сярэдняполюя»?

Спытайце любую дзяўчыну, якая з трапятаннем чакае каханага з арміі. Спытайце бацьку, які ганарыцца сынам. І маці, якая здолела вырасіць сапраўднага абаронца. Хацелі б яны, каб іх хлопец «адсядзеўся» пад падлогай? А ісці побач з мужам у форме і тым самым крапавым берэце — гэта гонар і вялікае шчасце.

Варвара МАРОЗАВА.

